

KM 11/00 Revisjon av regler for valg av bispedømmeråd

Da Kirkemøtet i 1996 vedtok Regler for valg av bispedømmeråd, ba Kirkemøtet om at reglene ”blir evaluert etter bispedømmerådsvalget 1998”.

På bakgrunn av erfaringene med bispedømmerådsvalget 1998, utarbeidet Kirkerådet et høringsnotat, som ble oversendt en rekke høringsinstanser 19. juni 1998. I notatet ble enkelte bestemmelser problematisert og det ble foreslått visse endringer eller presiseringer i bestemmelsene. Det var ikke lagt opp til å utarbeide et grunnleggende nytt regelverk, men å foreta en evaluering av reglene med sikte på en nødvendig presisering og justering av disse. Høringsnotatet ble sendt til samtlige bispedømmeråd, de kirkelige yrkesorganisasjonene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Kirkedepartementet, Døvekirkenes fellesråd og feltprosten. Bispedømmerådene ble bedt om å inkludere valgrådets, nominasjonskomiteenes og prostenes erfaringer i sine merknader. Høringsfristen var satt til 15. oktober 1998. Det er bare bispedømmerådene, unntatt Hamar og Agder, som har avgitt uttalelser. Høringsinstansene har få generelle merknader til reglene. De gir uttrykk for at regler for valg av bispedømmeråd stort sett fungerer godt, men at det er behov for noen justeringer og presiseringer. De fleste har en rekke merknader til enkelte av bestemmelsene, stort sett i tråd med de forslag som var nevnt i høringsnotatet. Ingen legger frem forslag om en vesentlig annen måte å gjennomføre valget på, men flere ønsker en forenkling og en mindre ressurskrevende nominasjonsprosess. Følgende temaer blir særlig aktualisert, nominasjonsprosessen, tidsfrister, presentasjon av kandidatene, og spørsmål som gjelder stemmerett og valgbarhet. Kirkerådet kommenterer forslagene og fremmer forslag til en rekke mindre endringer i regelverket (endringene er kursivert):

KIRKERÅDETS ANBEFALING: Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak: Kirkemøtet vedtar med hjemmel i kirkeloven § 23 annet ledd, følgende endringer i regler for valg av bispedømmeråd, fastsatt av Kirkemøtet 1996: § 2-1 får følgende ny tilføyelse etter annen punktum: ”Det velges et medlem og et varamedlem.” Tilsvarende setning tas inn i §§ 3-1 og 4-1 etter første punktum. § 2-1 får følgende tilføyelse etter (ny) fjerde punktum: ”Dersom nominasjonskomiteen ikke får representasjon av begge kjønn, anses det varamedlem (evt. den person) av det motsatte kjønn som har fått prosentvis flest stemmer i et prosti, som valgt”. § 2-2 får følgende tilføyelse i første punktum: ”Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. desember, før bispedømmerådsvalget holdes, sende en oppfordring...”

Tilsvarende tilføyelse tas inn i §§ 3-2 og 4-2 i første punktum. § 2-2 får følgende ny tilføyelse etter annen punktum: "De som foreslås skal så vidt mulig forespørres om de er villige til å la seg nominere". Tilsvarende tilføyelse tas inn i §§ 3-2 og 4-2 etter første punktum. § 2-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum: "Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke medlemmer." § 2-3 tredje ledd får følgende tilføyelse: "Medlemmer av nominasjonskomiteen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten". § 2-3 sjette ledd får følgende tilføyelse i første punktum: "Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert..." Tilsvarende bestemmelse tas inn i §§ 3-3 og 4-3 sjette ledd. § 2-3 sjette ledd får følgende tilføyelse etter siste punktum: "Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder". Tilsvarende bestemmelse tas inn i § 3-3 og 4-3 sjette ledd som nytt siste punktum. § 2-5 annet ledd, endres til: "Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel" Tilsvarende endring gjøres i §§ 3-5 og 4-5 første punktum. § 2-5 får følgende nytt punktum etter sjette punktum: "I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem". § 3-6 får følgende tilføyelse, nytt annet og tredje punktum: "Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt". § 4-6 får følgende tilføyelse, nytt annet og tredje punktum: "Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt". § 5-1 får følgende tilføyelse etter første punktum: "Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, døveprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig, kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal myndighet. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarer. § 5-1 får følgende tilføyelse, som inntas som nytt annet ledd: "Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomite, jf. § 3-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 3-2 og 3-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene" Tilsvarende tilføyelse tas inn i § 5-2 som nytt tredje ledd, med henvisning til tilsvarende paragrafer i § 4. Ny § 8. Bestemmelsen skal lyde: "Nødvendige utgifter i forbindelse med valget, dekkes av bispedømmerådet". Tidligere romertall III endres til § 9 Utfyllende bestemmelser, og får følgende tilføyelse: "Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgreglene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene. Tidligere romertall II endres til § 10 Ikrafttredelse. Tidligere romertall IV strykes.

Bakgrunn Da Kirkemøtet i 1996 vedtok Regler for valg av bispedømmeråd, ba Kirkemøtet om at reglene "blir evaluert etter bispedømmerådsvalet 1998". Kirkemøtets komité som la frem denne saken for Kirkemøtet, sier i sin

innstilling: “Komiteen finner det fornuftig at det etter valget i 1998 foretas en evaluering av regler for valg av bispedømmeråd. Det må gjennomgås for å analysere om det har virket etter Kirkemøtets intensjoner både når det gjelder de praktiske sider og det resultat valget førte til. Komiteen fremmer derfor forslag om at reglene for valg av bispedømmeråd evalueres i 1998 og forutsetter at eventuelle vesentlige endringer kan fremmes for behandling i Kirkemøtet i god tid før valget i 2002. På bakgrunn av erfaringene med bispedømmerådsvalget 1998, utarbeidet Kirkerådet et høringsnotat, som ble oversendt en rekke høringsinstanser 19. juni 1998. I notatet ble enkelte bestemmelser problematisert og det ble foreslått visse endringer eller presiseringer i bestemmelsene, som en ba høringsinstansene uttale seg om. Høringsinstansene ble også bedt om å komme med andre merknader og innvendinger til regelverket. Det var ikke lagt opp til noen fullstendig gjennomgang av hele valgordningen, f.eks. ved å foreslå direkte valg til bispedømmeråd, bredere nominasjonsprosess eller lignende. I denne omgang var hensikten i første rekke å foreta en evaluering av reglene med sikte på en nødvendig presisering og justering av disse, ikke å forslå et grunnleggende nytt regelverk. Høringsnotatet ble sendt til samtlige bispedømmeråd, de kirkelige yrkesorganisasjonene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Kirkedepartementet, Døvekirkenes fellestråd og feltprosten. Bispedømmerådene ble bedt om å inkludere valgrådets, nominasjonskomiteenes og prostenes erfaringer i sine merknader. Andre organer, f.eks. menighetsrådene, ble ikke blitt bedt om å uttale seg. Høringsfristen var satt til 15. oktober 1998. Det foreligger høringsuttalelser fra samtlige bispedømmeråd unntatt Hamar og Agder. Det er ikke innkommet merknader fra noen av de øvrige høringsinstansene. Kirkerådet har heller ikke purret for å få inn evt. merknader.

OPPSUMMERING AV HØRINGSUTTALELSENE med Kirkerådets merknader og anbefalinger Nedenfor gjennomgås de paragrafer som høringsinstansene har merknader til. Kirkerådets vurderinger, anbefalinger og forslag til evt. endringer er rykket inn i teksten. Valgreglene med de foreslåtte forslag til endringer er gjengitt sist i saksdokumentet. De foreslåtte endringene understreket.

Generelt De fleste høringsinstansene (bispedømmerådene) gir sine merknader på bakgrunn av notater og merknader fra valgrådet, nominasjonskomiteene, prostene og staben. Enkelte menighetsråd og ansatte har også sendt inn sine merknader til bispedømmerådet. Høringsinstansene har få generelle merknader til reglene. Høringsuttalelsene gir uttrykk for at regler for valg av bispedømmeråd stort sett fungerer godt, men at det er behov for noen justeringer og presiseringer. De fleste har en rekke merknader til enkelte av bestemmelsene, stort sett i tråd med de forslag som var nevnt i høringsnotatet. Høringsinstansene synes generelt sett å mene at profilen på reglene er gode. Ingen legger frem forslag om en vesentlig annen måte å gjennomføre valget

på. Bjørgvin opplever at gjennomføringen av valget tidligere var både arbeidskrevende og ressurskrevende, og at en hadde håpet på et enklere regelverk. Bjørgvin uttaler at prostens rolle i prosessen (som ble pålagt mange oppgaver) og valg av nominasjonskomiteer, bør revurderes opp mot enklere løsninger. Oslo foreslår å samle alle daglig ledere til en kursdag før neste bispedømmerådvalg, med bl.a. temaet: Hvordan gjennomføre et bispedømmerådvalg etter reglene.

§ 1 Valgråd Reglene synes å være uproblematiske, men Stavanger nevner at det bør tydeliggjøres hvilke oppgaver valgrådet skal ha, bl.a. som stemmestyre, og hva som skal inn i valgrådets protokoll. Bjørgvin mener at ansvaret for å presentere kandidatene bør legges til valgrådet, slik at en får en ens presentasjon. Flere peker på at valgprosessen bør igangsettes tidligere og at prostene bør få oppdraget tidlig på høsten, men Borg ser at det er vanskelig å komme i gang med prosessen før i januar da det nye menighetsrådet er på plass.

§ 2-1 Nominasjon og valg av leke medlemmer Få har merknader til at det er prostene som innkaller til nominasjonsmøte. Stavanger mener det er en hensiktsmessig ordning. Selve ordningen ellers at lederen eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet innkalles til et møte for å velge et lekt medlem til nominasjonskomiteen, er det mange har merknader til. Dersom møtets hensikt kun er å velge en person til nominasjonskomiteen, viste det seg at fremmøtet ble dårlig, særlig i prostier med store geografiske områder. Det er vanskelig ”å motivere til bred deltakelse” på et slikt møte, uttaler Nidaros, og legger til at reiseavstandene kan være lange. Nidaros spør seg om dette er en mer demokratisk ordning enn f.eks. en ordning med stemmegivning pr. post. Rådet skriver videre: ”Valgordningen er omstendelig, men det er ikke enkelt å foreslå en ordning som en med tyngde kan si at er både minst like demokratisk og samtidig mer hensiktsmessig. Det avholdte valg er videre tross alt første gang reglene praktiseres. Neste gang vil det være mulig å planlegge samlinger på lengre tid i forveien og integrere valget i et større møteopplegg”. Møre henviser til uttalelser fra prostene, som mener at ordningen med nominasjonsmøte både er dyr og tungvinn. Flere steder var ikke forsamlingen stor nok til å kalle det et demokratisk og representativt valg. Møre har vurdert å foreslå om ”uravstemning” kunne være et alternativ, men har kommet til at valg av nominasjonskomiteer bør skje på en forenklet måte og uttaler: ”For å sikre ein demokratisk nominasjonsprosess må valet skje i møte der flest mogleg av eit samla prosti er med.” Sør-Hålogaland peker også på de betydelige kostnader og tidsbruk som er forbundet med å samle alle gruppene. I enkelte prostier er dette vanskelig å få til uten overnatting, med det resultat at mange ikke møter. Også Nord-Hålogaland peker på slike problemer; store avstander (30 mil) og kommunikasjonsproblemer. ”Distriktene blir den tapende part”, skriver Nord-Hålogaland, og foreslår en forenkling som er mindre ressurs- og arbeidskrevende og som sikrer en bedre

distriktsrepresentasjon. Mange understreker at møtet bør holdes i forbindelse med andre samlinger/kurs/menighetsråds kurs. Stavanger og Sør-Hålogaland anbefaler at alle tre kategoriene møtes i samme møtet. Slike løsninger er understreket i veiledningen til reglene og en bør regne med at dette finner sin plass uten at det bør tas med i regelverket. Det er heller intet i veien for at prostene får oppdraget tidlig på høsten. Kirkerådet mener det er viktig at nominasjonsprosessen blir mest mulig demokratisk, og at en ut fra de erfaringer en nå har, må kunne finne løsninger som sikrer dette og som ikke er urimelig dyre eller tungvinte. Det foreslår således ingen endringer I Bjørgvin ble det gitt dispensasjon til at prosten kunne peke ut tre representanter fra tre ulike prestegjeld til å sette opp en liste med opp til fem kandidater til vervet som medlem i nominasjonskomiteen. Avstemningen foregikk på (to) menighetsråds kurs i prostiet. Det er ikke åpnet for noen dispensasjonsadgang i reglene. En slik ordning som bispedømmerådet her har godkjent, er det ingen hjemmel for. Det kan vurderes om bispedømmerådet eller evt. Kirkerådet skal gis adgang til å godkjenne at nominasjonen, etter søknad, kan foregå på en annen måte, under forutsetning av at nominasjonsprosessens demokratiske profil ikke svekkes. Kirkerådet finner imidlertid ikke at det er kommet inn merknader som tilsier at det bør åpnes for en slik mulighet. Møre anbefaler at reglene endres slik at det også skal velges varamedlem til nominasjonskomiteen. Kirkerådet foreslår følgende tilføyelse etter annen punktum: Det velges et medlem og et varamedlem. Møre peker også på når valgene skjer prostivis, er det vanskelig å sikre at begge kjønn blir representert i nominasjonskomiteen. I Oslo bestod den av seks kvinner og en mann. Også i andre bispedømmer var representasjonen ikke alltid like god. Kirkerådet har vurdert om dette bør gjøres annerledes, siden bestemmelsen sier at begge kjønn skal være representert i nominasjonskomiteen. Dersom nominasjonskomiteen ikke får representasjon av begge kjønn, hva gjør man da? Kirkerådet vil i slike tilfeller anbefale følgende løsning: Dersom nominasjonskomiteen ikke får representasjon av begge kjønn, anses det varamedlem,(evt. den person) av det annet kjønn som har fått (flest evt.) prosentvis flest stemmer i et prosti som valgt. Siden antall menighetsråd varierer fra prosti til prosti, vil det kunne resultere i at det vil være det største prostiet som dermed har flest stemmeberettigede, som vil bli representert med det annet kjønn. Dette vil i noen grad avhjelpest dersom en tar utgangspunkt i prosent av stemmene. Nord-Hålogaland mener bispedømmerådet selv bør ha det fulle ansvar for nominering og oppnevning av den samiske representanten. Skal evt. Samisk kirkeråd fortsatt komme med forslag til kandidat, bør det minst være to personer, ellers blir det intet reelt valg. Reglene må forstås slik at Samisk kirkeråd må legge frem forslag til minst to samiske representanter i hvert av de tre bispedømmene, jf. avsnittet ovenfor. I saksorienteringen til Kirkemøtet i 1996, ble for øvrig ulike løsninger vurdert mht. hvem som skulle foreslå eller velge samisk representant til nominasjonskomiteen. Det var forslag om egne samiske nominasjonskomiteer. Samisk kirkeråd gikk inn for at de oppnevnte en samisk

representant, men ville også akseptere at bispedømmerådet gjorde det etter forslag fra Samisk kirkeråd. Kirkemøtet sluttet seg til en slik løsning. Også her vil det være naturlig å oppnevne vararepresentant.

§ 2-2 Menighetsrådet fremmer forslag til medlemmer av bispedømmerådet. Flere peker på at nominasjonsprosessen kom for sent i gang. Menighetsrådene fikk først oppfordring til å fremme forslag til kandidater medio januar med frist 15. februar. Dette medførte at flere menighetsråd ikke kom med forslag til kandidater. Oslo foreslår at det i reglene § 2-2 bør stå: Bispedømmerådet skal i god tid, senest 15. desember, før bispedømmerådsvalet holdes, sende en oppfordring...” Stavanger understreker at tidsrammene er definitivt for liten: ”Når kandidatene skal ha rimelig svarfrist, samtidig som ulike krav skal innfris, er det for kort tid å skulle skaffe 20 kandidater innenfor rammen av en måned”. Nominasjonsprosessen er mer tidkrevende enn regelverket forutsetter. Bjørgvin understreker at det trengs mer tid til avklaring med kandidater og til å få en bredt sammensatt liste, og skriver at ungdomsrepresentasjonen ble for dårlig, trolig pga av arbeidspress i nominasjonskomiteen. Tunsberg anbefaler at grunnlaget for å få frem kandidater bør skje i samråd med ”gammelt” menighetsråd, bl.a. fordi de nye medlemmene ofte er ukjente med relevante personer osv. Tunsberg viser til at en del menighetsråd har gitt uttrykk for at de mener at presten bør fratse møtet når menighetsrådet skal fremme forslag til leke medlemmer. Samtidig skriver bispedømmerådet: ”Presten har ikke stemmerett, men stor påvirkningskraft, kan være nyttig informant, men også maktperson”. Sør-Hålogaland mener ordningen med at de ulike kategorier skal foreslå kandidater har liten funksjon, og at det er tilfeldig hvem som benytter seg av denne muligheten. Rådet anbefaler at dette bør foregå samtidig med prostiets valg av medlemmer til nominasjonskomiteene, og skriver: ”Da ville man dessuten oppnådd en diskusjon om hvilke kandidater i prostiet som kunne være egnet til oppgaven”. Kirkerådet innser at valgprosessen er i korteste laget. De nyvalgte menighetsrådene må ofte på sitt første møte foreslå kandidater, og skal nominasjonskomiteen ha noe tid til å sette opp kandidatliste, forespørre kandidatene, utarbeide en listen med presentasjon av kandidatene og sende den ut med frist for menighetsrådene til å avgi stemme innen 1. mai, siden de nyvalgte bispedømmeråd skal tre i funksjon 1. juni, må det bli korte tidsfrister. Alternativt kunne en tenke seg å vente ett år med valg av bispedømmeråd. Kirkerådet vil imidlertid foreslå at prosessen begynner tidligere, slik enkelte av høringsinstansene foreslår, og anbefaler at bispedømmerådene sender oppfordringen til menighetsrådene om å fremme forslag til kandidater senest innen 1. desember. Det er heller intet i reglene som forhindrer menighetsrådet i å drøfte aktuelle kandidater med det ”gamle” menighetsrådet eller at man i forbindelse med valg av medlemmer til nominasjonskomiteen, drøfter aktuelle kandidater. Følgende tilføyelse foreslås tatt inn i § 2-2 første punktum: ”Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. desember, før bispedømmerådsvalet holdes,...” Oslo anbefaler at

de kandidatene som menighetsrådet foreslår, skal forespørres, og at det også må sikres at valgbare bispedømmerådsmedlemmer blir forespurt. Også Møre foreslår at det bør komme klart frem i reglene hvem som skal spørre de som foreslås om de er villige til å la seg nominere: ”De fleste som var foreslått hadde nok inga aning om at dei var i faresonen”. Møre foreslår at forslagsstillerne spør om de er villige til å være kandidater, noe som vil lette nominasjonskomiteens arbeid. Det pekes dessuten på at nominasjonskomiteen også har behov for god informasjon om kandidatene. Nidaros går også inn for dette og foreslår følgende tilføyelse: Kandidater skal spørres på forhånd. Oslo foreslår videre at menighetsrådene også forespør valgbare bispedømmerådsmedlemmer om de er villige til å la seg renominere. Det kan være en stor oppgave for menighetsrådet å spørre kandidatene på forhånd om de er villige til la seg nominere, siden bl.a. en del menighetsråd ikke engang fremmer forslag til kandidater. Bestemmelsen i dag er at oppgaven med å forespørre kandidatene, ligger til nominasjonskomiteen, jf. § 2-3 femte ledd. Slik må det også fortsatt være. Kirkerådet vil imidlertid foreslå at menighetsrådet så vidt mulig forespør de kandidatene de foreslår, men at det er nominasjonskomiteen som forestår den endelige, formelle henvendelsen og sørger samtidig for å få inn nødvendige opplysninger om kandidatene etter et opplegg som er drøftet med valgrådet. (Se videre § 2-3.) Det foreslås følgende tilføyelse i § 2-2 etter annet punktum: De som foreslås skal så vidt mulig forespørres om de er villige til å la seg nominere. At samtlige menighetsråd kan henvende seg til de leke medlemmene av det sittende bispedømmeråd for å spørre om de er villige til å la seg renominere, synes ikke å være en god løsning. Menighetsrådet bør få opplysning om at de også kan foreslå medlemmer av det sittende bispedømmerådet, men det bør være nominasjonskomiteen som har et særlig ansvar med å nominere valgbare bispedømmerådsmedlemmer og således legge forholdene til rette for kontinuitet. Det er i valgreglene ikke presisert om og i tilfelle hvor menighetsrådene for døves menigheter skal ha stemmerett. Siden forvaltningen av Døvekirken ligger til Oslo bispedømmeråd og kan betraktes som et prosti under Oslo bispedømme, anser Oslo bispedømmeråd, at det er naturlig at valget foregår her. Oslo foreslår følgende tillegg i § 2-2: Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater fra Døvekirken. De foreslår tilsvarende bestemmelse i reglene vedrørende leke tilsatte og prester. Stavanger mener det er naturlig at en representant fra Døves menighet deltar på valg av nominasjonskomite i det prostiet der de er lokalisert, men at de ikke bør velges til andre bispedømmeråd enn Oslo. Lignende synspunkter har Nidaros, men de mener at Døves menighetsråd i de respektive bispedømmer bør gis mulighet til å foreslå medlemmer fra hele bispedømmet, slik det er antydnet i høringsnotatet, ved at § 2-2 endres. Også Møre foreslår at Døves menighetsråd i de respektive bispedømmeråd blir bedt om å foreslå kandidater fra hele bispedømmet på linje med de ordinære menighetsrådene. Døvekirken har nå egne organer: menighetsråd, fellesråd og fellesmøte. Det bør likevel

vrderes om det er riktig at Døvekirken menighetsråd også gis anledning til å fremme forslag til "egne" kandidater, eller om det bare bør stå "leke kandidater", siden det ikke skal velges egne representanter fra Døvekirken til bispedømmerrådet. Kirkerådet anbefaler at forslaget til Oslo med denne endring, inntas i reglene før siste punktum: Oslo bispedømmerråd skal sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater. Kirkerådet foreslår at det bare gjelder for menighetsråd, og at prester og andre tilsatte i døvekirken bør ha stemmerett og være valgbare i det bispedømmet de er bosatt/er tilsatt på lik linje med feltprester o.a., jf. merknader til §§ 5-1 og 5-2.

§ 2-3 Nominasjonskomiteens arbeid – presentasjon av kandidatene Stavanger mener regelverket mht. nominasjonskomiteens arbeid er rimelig klart og gir komiteen muligheter til selv å velge ulike veier frem mot resultatet. Når det gjelder antall kandidater som skal stå på listen, er det ingen vesentlige innvendinger mot dette.

Nord-Hålogaland mener det er behov for mer styring, slik at en kan få et mer geografisk "rettferdig" valg. Bispedømmer med to eller tre fylker kan risikere at ett eller flere ikke får representasjon i rådet. Det kan også skje at både sokn, prestegjeld og prosti blir "overrepresentert" med 2-3 medlemmer. Rådet mener det bør vurderes om ikke kandidatene bør settes opp i prioritert rekkefølge. Det pekes her på et viktig moment, som det er vanskelig å finne gode løsninger på innenfor gjeldende valgordning. Prioriterte lister løser heller ikke dette problemet. Om listen skal settes opp i alfabetisk eller prioritert rekkefølge, ble inngående drøftet da reglene ble fastsatt. Det ble da påpekt at velgerne måtte ut fra den informasjon og presentasjon som ble gitt, finne frem til de kandidater en ville stemme på, og at prioriterte lister i for stor grad ville kunne virke styrende inn på stemmegivningen. Kirkerådet mener en derfor inntil videre bør videreføre dette prinsippet. Sør-Hålogaland nevner at det var vanskelig å rekruttere nok kandidater til den lulesamiske listen, og at en endte opp med to kandidater mens reglene sier det skal være fem, og mener det her er behov for informasjon og motivasjon. Alle som har uttalt seg er enige i at også elektorer (oppnevnte valgmenn, se nærmere § 2-4) må kunne stå på kandidatlisten, og slutter seg til den presiseringen som var forslått i høringsnotatet. Det foreslås følgende tilføyelse i 2.3 fjerde ledd: Medlemmer av nominasjonskomiteen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten, evt. med følgende tilføyelse: men en person kan ikke stå som kandidat på to lister samtidig. Det vil si at en samisk representant ikke kan stå som kandidat både på den samiske listen og den ordinære kandidatlisten. Følgende tilføyelse foreslås i § 2-3 tredje ledd: "Medlemmer av nominasjonskomiteen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten". Ingen av høringsinstansene har tatt opp ordningen i tredje ledd, med at medlemmer av bispedømmerrådet ikke kan velges på nytt etter to sammenhengende valgperioder. Kirkerådet mener at Kirkemøtet bør vurdere om denne

ordningen bør opprettholdes.

Presentasjon av kandidatene Dette er en bestemmelse som svært mange av høringsuttalelsene tar opp. Mange peker på mangelfull presentasjon av kandidatene. Oslo mener kandidatene bør legge frem et valgprogram, hvor det sies noe om hva kandidatene spesielt vil arbeide for. Lignende synspunkter kommer fra Bjørgvin. Nidaros mener kandidatene bør peke på tre forhold/oppgaver vedkommende ser som viktig for bispedømmet. Noen nevner at kandidatene bør lage en egenpresentasjon av hva de vil arbeide for og evt. å uttale seg om bispedømmerådets langtidsplan og kirkepolitiske spørsmål (Borg). Nord-Hålogaland mener de enkelte bispedømmeråd selv bør utarbeide sin egne "lokale spørsmål". Stavanger mener kandidatene bør presenteres så enkelt som mulig, men legger til "Dersom kandidatene skal avgi "programerklæringer", så bør det skje ut fra et felles opplegg. Det kan imidlertid ikke forventes at hver kandidat skal utarbeide et slags program for sitt virke. Til det er arbeidet i bispedømmerådet ikke kjent nok for de fleste". Møre peker på at det må gjøres noe ekstra for presentasjon av de leke medlemmene. De viser til at et par menighetsråd stemte blankt med begrunnelsen at de ikke kjente kandidatene. Enkelte bispedømmeråd (Borg) presenterte kandidatene på bispedømmemøtet, der representanter fra menighetsrådene var invitert. Flere har også presentert kandidatene i bispedømmerådets meldingsblad. Oslo nevner også at det bør avholdes et eget møte med en representant fra hvert menighetsråd hvor alle kandidatene presenterer seg. Oslo foreslår at bestemmelsen endres til:

"Nominasjonskomiteen utarbeider en fyldig presentasjon av kandidatene, der disse også får anledning til å presentere sitt engasjement knyttet til kirken". Oslo foreslår dessuten et nytt tillegg (siste ledd): "Det bør arrangeres et eget møte hvor kandidatene presenteres". Enkelte bispedømmeråd (Bjørgvin) etterlyser ulike standardskjemaer som kan benyttes, f.eks. som nominasjonskomiteen kan benytte når de skal be kandidatene om opplysninger. Presentasjonen må bli ens og ryddig, uttaler Nidaros, men det er ikke nødvendig med mer ufyllende regler. Det bør være opp til de enkelte nominasjonskomiteene å finne en løsning. Bjørgvin mener at ansvaret for å presentere kandidatene bør ligge hos valgrådet, slik at alle grupper får lik presentasjon. For å få noe mer ens presentasjon av kandidatlistene i de enkelte bispedømmer, mener Kirkerådet det bør vurderes å ta med følgende tilføyelse i §2-3 sjette ledd: "Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet, en oversikt over kandidatene...". På bakgrunn av de merknadene som er kommet inn, synes det videre ønskelig at kandidatene får anledning til å peke på hvilke oppgaver de særlig er opptatt av, siden slike opplysninger vil være av betydning for de som skal stemme. Nominasjonskomiteene bør således utfordres til å gi en fyldig presentasjon av kandidatene, der kandidatene gis anledning til å peke på hva de særlig vil arbeide for. Å arrangeres et eget møte hvor kandidatene presenteres, er også en god ide, men det anbefales ikke at den tas inn i reglene. Det foreslås tilsvarende tilføyelse i § 2-3 sjette ledd:

”Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Det foreslås en ny tilføyelse i § 2-3 sjette ledd etter siste punktum : ”Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder”.

§ 2-4 Antall elektorer Nord-Hålogaland peker på at ordningen med at det kun er 15 elektorer som velger de samiske representantene, er svært lite tilfredsstillende. Velgervotumet bak den samiske representanten er for lite. Rådet foreslår at skal en bruke elektorer, som rådet mener en bør ta opp til ny vurdering, må det være flere enn 15. Da Kirkemøtet drøftet saken i 1996, var det ordningen med elektorer (valgmenn) som særlig ble debattert, men en fant ikke frem til andre og bedre løsninger. Samisk kirkeråd foreslo at det burde være 5 elektorer fra hvert valgområde, og slik ble det. Kirkerådet anbefaler at det foreløpig ikke gjøres endringer mht. antall elektorer.

§§ 2-5 og 2-6 Stemmesedler m.v Sør-Hålogaland peker på at det var en del forvirring om hvordan valget rent praktisk skulle gjennomføres. De foreslår at det trykkes stemmekonvolutter, omslagskonvolutter og følgeskriv der den som stemmer bare behøver å underskrive og krysse av for yrkesgruppe. De anbefaler at materiellet standardiseres og trykkes felles for alle bispedømmene. Nidaros foreslår at stemmesedlene blir ens og sendes ut sammen med stemmekonvoluttene. Nidaros foreslår derfor følgende endring i § 2-5 ved at andre setning erstattes med ny setning: ”Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel”, med tilsvarende endring i §§ 3-5 og 4-5 første setning. Kirkerådet ser at det kan være behov for informasjon om hvordan stemmesedlene bør være og hvordan avstemningen skal foregå. Etter Kirkerådets mening kan dette foregå på litt forskjellige måter, men kandidatlisten, som settes opp alfabetisk, kan godt benyttes som valgseddel. De som skal stemme setter kryss utenfor 4 kandidater eller markere på annen måte de kandidater de vil gi sin stemme. Veiledningen som gis i § 2-6 ang. konvolutt til stemmesedlene, omslagskonvolutt og hva følgeskrivet skal inneholde, burde være tilstrekkelig, men det er intet til hindrer for at valgrådet sender med et standardisert følgeskriv, som bare fylles ut med de nødvendige opplysningene. Det foreslås at § 2-5 annet punktum, ”Stemmesedlene skal være umerkede og uten underskrift”, erstattes med ”Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel”. Tilsvarende endring foretas også i §§ 3-5 og 4-5 første punktum. Det anses unødvendig å ha med en bestemmelse om at stemmeseddelen skal være uten underskrift. Ved siste valg var det en del usikkerhet om en skulle innkalle et lekt varamedlem, dersom en kirkelig tilsatt var medlem av menighetsrådet. Det anbefales at dette tydeliggjøres i reglene, med en tilføyelse etter bestemmelsen ”Soknepresten eller den prest som har sete i menighetsrådet og evt. lek kirkelig tilsatt etter 5-2 første ledd som er medlem av menighetsrådet, kan ikke avgi stemme på valg av leke medlemmer. I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem.

§ 3-1 Nominasjon av prester De fleste rapporterer om at det ikke var problemer med å samle prestene for å velge representant til nominasjonskomiteen. Det foreslås følgende tilføyelse i § 3-1 etter første punktum (tilsvarende som i §2-1): ”Det velges et medlem og et varamedlem”.

§ 3-2 Forslag til kandidater Tunsberg skriver at den største utfordringen viste seg å være å motivere presteskapet til å engasjere seg og sende inn forslag til kandidater. Det foreslås følgende tilføyelse i § 3-2 første punktum: ”Bispedømmerrådet skal i god tid, senest 1. desember, før bispedømmerrådsvalget holdes,…” Og det foreslås følgende tilføyelse i § 3-2 etter første punktum: ”De som foreslås skal så vidt mulig forespørres om de er villige til å la seg nominere”.

§ 3-3 Nominasjonskomiteens arbeid Enkelte bispedømmer sier at det var vanskelig å få villige kandidater. Mange ble forespurt, men sa nei. Se også merknader under § 2-3. Det foreslås tilsvarende tilføyelse i § 3-3 sjette ledd som i § 2-3: ”Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Det foreslås en ny tilføyelse i sjette ledd etter siste punktum: ”Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder”. § 3-5 –3-6 Stemmesedler m.v. Valgkonvolutter ble forkastet fordi de var returnert uten følgeskriv eller fordi det fremgikk av valgkonvolutten hvem som stemte. Enkelte mener det er behov for nærmere presisering i § 3-6. Oslo forslår at følgende bestemmelse tas inn etter første setning: ”Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt”. Det vises til Kirkerådets merknader til §§ 2-5 og 2-6. Det foreslås tilsvarende tilføyelse i § 3-5 første punktum: ”Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel”. Det foreslås videre at forslaget fra Oslo tas inn i reglene som tilføyelse i § 3-6, nytt annet og tredje punktum: ”Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt”.

§ 4-1 Nominasjon av lek kirkelig tilsatt De fleste bispedømmerådene peker på at det var vanskelig å samle de leke kirkelige tilsatte til et møte for å velge representant til nominasjonskomiteen. Møtet ble ikke prioritert og valget ble derfor litt tilfeldig, jf. merknadene under § 2-1. Det foreslås derfor at møtet kombineres med en medarbeidersamling el.lign. Bjørgvin er skeptisk til denne måten å gjøre det på. Det foreslås ingen annen ordning for valg av nominasjonskomite. Ordningen bør ut fra de erfaringer man har gjort og med de muligheter som er nevnt, også gjøres gjeldende ved neste valg. Det foreslås følgende tilføyelse i § 4-1 etter første punktum: ”Det velges et medlem og et varamedlem”. Mange har påpekt vanskelighetene med å ha oppdatert liste over ”samtlige leke kirkelig tilsatte i bispedømmet”, bl.a. fordi det er flere arbeidsgivere. Noen mener det er uklart om tilsatte på kirkegården skal regnes med (Se også § 5-2). Sør-Hålogaland mener det bør vurderes om kirkevergene

kan spille en rolle i gjennomføringen av valget, både mht. fordeling av informasjon og valgmateriell og å påse at stemmer blir avgitt og innsendt i rett tid. Da Kirkemøtet behandlet reglene i 1996, ble det understreket at bispedømmerådene måtte sørge for å ha oppdaterte lister mht. navn og adresse, og at slike bør kunne innhentes fra fellesrådene. Det er bispedømmerådets ansvar å sørge for at oppdaterte lister foreligger til bruk for prost, valgrådet og bispedømmerådet, jf. også § 7-1. Det er særs viktig at prost får en liste over alle leke tilsatte i henhold til § 5-2, ellers kan nominasjonen og valget bli erklært ugyldig og det må gjennomføres omvalg.

§ 4-2 Forslag til kandidatliste Det foreslås følgende tilføyelse i § 4-2 første punktum (tilsvarende som i § 2-2): "Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. desember, før bispedømmerådsvalget holdes,..." Det foreslås følgende tillegg i § 4-2 etter første punktum: "De som foreslås skal så vidt mulig forespørres om de er villige til å la seg nominere".

4-3 Nominasjonskomiteens arbeid Nord-Hålogaland er en av de få høringsinstansene som tar opp bestemmelsen om at "nominasjonskomiteen skal... sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år". Dette gjelder særlig for lek kirkelig tilsatt. Rådet foreslår at det i stedet bør stå: "og så langt det er mulig inneholde kandidater som er under 30 år". Saken ble inngående drøftet av Kirkemøtet da regelverket ble vedtatt. Kirkerådet finner ikke å ville foreslå endringer i denne bestemmelsen. Det foreslås tilsvarende tilføyelse i § 4-3 sjette ledd som i § 2-3: "Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Det foreslås en ny tilføyelse i § 4-3 sjette ledd etter siste punktum : "Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder".

§§ 4-5 og 4-6 Stemmesedler m.v. Det foreslås endring i § 4-5 første punktum, Bestemmelsen skal lyde: "Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel". Det foreslås tilsvarende tilføyelse i § 4-6 som i § 3-6 (nytt annet og tredje punktum): "Stemmesedler fra leke kirkelige tilsatte i en menigheter kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt".

§ 5 Stemmerett og valgbarhet Mange rapporterer om at reglene ikke er entydige nok og at det i forbindelse med valget i 1998, kom mange spørsmål om hvem som var valgbare og hadde stemmerett. Bjørgvin overlot til valgrådet å avgjøre hvem som hadde forslags- og stemmerett. I høringsnotatet var uklarhetene synliggjort, og det var foreslått en rekke presiseringer mht. hvem som faller inn under de ulike kategoriene. Nidaros er enig i at det foretas presiseringer slik at usikkerhet unngås, men det bør vurderes om ikke dette kan skje i en egen veiledning. Oslo understreker at omfanget av de som skal avgi stemme og er valgbare bør være mest mulig omfattende. Reglene må i minst mulig grad begrense antallet valgbare og stemmeberettigede. Flere

påpeker at det er et problem at bispedømmerådene ikke har oppdaterte lister over navn og adresser på lek kirkelig tilsatte, jf. merknader under § 4-1. Nidaros synes det er vanskelig å godta en ordning som forutsetter at bispedømmerådet skal ha oversikt over vikarer i stillinger for kirkelig tilsatte. For øvrig er det få innvendinger mot de presiseringer som var foreslått i høringsnotatet. Møre foreslår i §§ 5-1 og 5-2, at det står: ”Ved permisjon under ett år vil vedkommende være valgbar, men det vil ellers være den som vikarierer i stillingen som har forslags- og stemmerett, dersom...” Oslo mener at begrepet ”fast” bør strykes for prester i setningen ”prest som tjenestegjør i en fast offentlig kirkelig prestestilling”, siden det ikke er tatt med når det gjelder lek kirkelig tilsatt. Tunsberg spør om en prest som har frasagt seg sin biskops tilsyn, er valgbar? Sør-Hålogaland stiller spørsmål om proster bør kunne være kandidater, siden prostene bl.a. er biskopens medhjelpere og kan komme i mulige dobbeltroller. Oslo peker på at feltprestene står under tilsyn av Oslo biskop og at det derfor er naturlig at feltprestene stemmer i Oslo bispedømme. Bjørgvin understreker at dersom samme regler som gjelder for Døvekirken også skal gjelde for feltprestene, må det informeres om dette i god tid. Valget sist synes å vise at det ikke var ens forståelse eller praksis mht. hvem som var valgbar og hadde forslags- og stemmerett i alle bispedømmene. Det er særs viktig at reglene på dette punkt er entydige og klare. Bl.a. ble nominasjon og valg av prest i Tunsberg klaget inn til Sivilombudsmannen, siden 6-8 stemmeberettigede prester ikke fikk stemt pga at stemmemateriell ikke var tilsendt. Det synes derfor påkrevd å innta mer detaljerte og entydige bestemmelser om dette i regelverket. Etter Kirkerådets mening anses det videre mest naturlig at døveprestene og feltprestene er valgbare og har forslags- og stemmerett i det bispedømmet der de tjenestegjør, jf. merknader til § 2-2. Følgende tilføyelse foreslås i § 5-1 etter første punktum: Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, døveprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig, kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal myndighet. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarer. (Disse anses etter denne bestemmelsen å være ”leke medlemmer, jf. § 5-3). Det foreslås videre et nytt annet ledd: Ved permisjon under ett år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomite, jf. § 3-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 3-2 og 3-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.

§ 5-2 lek kirkelig tilsatt Ved siste valg var det en del usikkerhet om midlertidig ansatte, kirkegårdstilsatte, vikarer osv. På denne bakgrunn ble det foreslått og føye til ”...enhver person som er fast tilsatt av kirkelig fellesråd...” Ingen har gitt uttrykk for innsigelser mot dette, men Oslo foreslår at betegnelsen ”fast” kuttes ut for prester. Det vises til merknadene til § 5-1. Bjørgvin foreslår en presisering av medlemskap i Den norske kirke for leke kirkelig tilsatte, jf. gravferdsloven § 22. Kirkerådet anser at det er unødvendig

å ta inn en bestemmelse om medlemskap, slik Bjørgvin foreslår. Kirkeloven § 4 er klar på dette punkt. Personer som ikke er medlemmer av Den norske kirke, er ikke valgbare og har ikke stemmerett. Kirkerådet foreslår en presisering i § 5-2 nytt tredje ledd (tilsvarende som i § 5-1): ”Ved permisjon under ett år vil vedkommende være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som har forslags- og stemmerett, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene”. Med den presisering som er gitt mht. midlertidig ansatte, vikarer osv, mener Kirkerådet det ikke er nødvendig å ta med tilføyelsen ”fast” tilsatt.

§ 7-2 Frist for å avgi stemme Fristen for innsending av stemmesedler til valgrådet er satt til 1. mai. Det er ikke åpnet for dispensasjon. For å myke opp bestemmelsen, ble det i høringsnotat spurt om det var ønskelig med følgende tilføyelse: ”eller innen den dato som bispedømmerådet fastsetter”. Nord-Hålogaland slutter seg til dette. De fleste bispedømmeråd anbefaler ikke en slik åpning. Fristen bør være lik for hele landet. Stavanger antyder at en kan tilføye: ”dog senest 15. mai”. Kirkerådet foreslår ingen endringer i denne bestemmelsen. Økonomi. I høringsnotatet ble det foreslått å ta inn en bestemmelse om at ”utgifter i forbindelse med valget dekkes av bispedømmerådet, dersom de ikke blir dekket på annen måte”. Det er bispedømmerådet som er pålagt ansvaret for at valget blir gjennomført. Flere av høringsinstansene har merknader til dette. Stavanger anser at dersom bispedømmerådet skal bekoste valgprosessen, må det få følger for tildeling i valgåret. Møre Bispedømmeråd kan ikke være med på en regel om utgiftsdekning som er slik at bispedømmerådet helt uten kontroll kan få formidable utgifter til gjennomføring av valget. Dette må sikres i form av avtalt utgiftsnivå el. lign. Nidaros påpeker at det for enkelte bispedømmer kan bli tale om store beløp, som ikke kan innpasses i de driftsbudsjetter som i dag tildeles bispedømmerådene. De anbefaler at saken legges skriftlig frem for departementet, slik at en sikrer at det blir gitt bevilgning til formålet. Sør-Hålogaland peker på at utgiftene i enkelte bispedømmer vil være vesentlig større enn i andre. Det bør i bestemmelsene stå noe om hvem som dekker utgiftene ved valg av bispedømmeråd. Bispedømmerådet vil være pålagt å dekke utgifter i forbindelse med valgrådets og nominasjonskomiteens arbeid, og må derfor forsøke å få bevilget midler til dette Når det gjelder reiseutgifter m.v. i forbindelse med valg av nominasjonskomite, bør imidlertid bispedømmerådet forsøke å dekke dette på annen måte ved å kombinere møtet med andre kurs, medarbeidersamling el.lign.som allerede er finansiert. Ansvaret vil naturlig ligge til bispedømmerådet, men Kirkemøtet har ingen hjemmel til å pålegge departementet utgifter eller pålegge bispedømmerådet utgifter uten at det er klarert med departementet på forhånd. Men når Kirkemøtet har fått myndighet til å fastsette regler for valg av bispedømmeråd, må en forvente at det også følger med nødvendige midler til at valget kan gjennomføres på en forsvarlig måte. Siden Stortinget ved flere anledninger har understreket betydningen av en bred nominasjon ved de

kirkelige valg, bør bispedømmerådene få økt driftsbevilgningen i forbindelse gjennomføringen av bispedømmerådsvalget, bl.a. nødvendige reiseutgifter i forbindelse med valg av nominasjonskomiteer. Følgende bestemmelse foreslås tatt inn som ny § 8: Nødvendige utgifter i forbindelse med valget, dekkes av bispedømmerådet.

Formelle endringer Det foreslås dessuten enkelte mindre formelle endringer ved å omgjøre tidligere romertall II og III til paragrafer. Dessuten foreslås det at Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å gi utfyllende bestemmelser. Dette tas inn i som ny tilføyelse i § 9, tidligere romertall III. Tidligere romertall IV strykes.